

el-Melik es-Sa'îd Nâsireddîn Muhammed Berke Kağan (1277-1279)

ez-Zâhir Baybars, tahtta veraset nizamına inanmayan bir memlûktü ve Aybek'in oğlu Ali'nin azledilerek Kutuz'un sultan oluşunu görmüştü. Buna rağmen, babalık duygusu ağır bastığı için, oğlu Berke'nin kendi yerine sultan olmasını istemiş ve sağlığında el-Melik es-Sa'îd Nâsireddîn Kağan Berke Han için bağlılık yemini almıştı. 1264 yılında onu sultan ilan edip saltanat alâmetleri ile ata bindirerek kendisi de onun yanında yayan yürümüştü.

20 Haziran 1277 tarihinde Baybars Dımaşk'ta ölünce Emîr Bilik el-Hazinedâr Kâhire'deki el-Melik es-Sa'îd Berke'ye babasının ölümünü haber verdi. Bunun üzerine emîrlere ona olan biatlarını yenilediler. Aynı şekilde diğer askerler, kadılar ve âyân da biat ettiler. Hatipler camilerde onun adına hutbe okudular.

Fakat kısa müddet sonra el-Melik es-Sa'îd Berke'nin takip ettiği siyaset ümerâyı kızdırdı. Muhalefet hareketinin başında el-Bahriyye'den Kalavun ve Sungur gibi emîrlere vardı. Nihayet bu emîrlere toplanarak Berke'ye bir muhtıra gönderdiler. "Sen ümerânın büyüklerinin gönlünü kırıp hukuklarına müdahale ettin, bundan vazgeçmezsen sonu kötü olur" dediler. Durumun ciddiyetini anlayan Berke kendisini hal ederek 17 Ağustos 1279 tarihinde tahttan çekildi.

el-Melik el-Âdil Bedreddîn Sülemiş (1279)

Ümerâ, Berke'yi tahttan uzaklaştırdıktan sonra Seyfeddîn Kalavun'a sultan olmasını teklif ettiler. Kalavun onlara "Saltanatın el-Melik ez-Zâhir Baybars'ın zürriyetinden çıkmaması daha iyidir" diyerek teklifi geri çevirdi. Kalavun'un saltanatın Baybars'ın soyundan çıkmaması şeklindeki sözleri, memlûkler verasete sistemine inanmadıklarından zaten geçersizdi. Bununla birlikte o, sultan olmak için zamanın henüz olgunlaşmadığını görüyor; ordunun çoğunluğu ez-Zahir Baybars'ın memlûklerinden teşekkül ettiğinden kendisine karşı isyan edeceklerinden korkuyordu.

Bu sebepten Baybars'ın diğer oğlu Sülemiş'i sultan yapmaya karar verdiler. Sülemiş, bu sırada yedi yaşında idi. *Ona el-Melik el-Âdil* lakabı verildi ve Kalavun da onun *atabeki* oldu. Bu, Kalavun için bir fırsattı. Yeni sultanın yaşının küçük olmasından istifade ederek perde arkasından durumu kendisi için olgunlaştırmaya başladı.

Kalavun sonunda ümerâyı toplayıp el-Âdil Sülemiş'in yaşının küçüklüğünden bahsederek, "kâmil birisi olmadan" işlerin iyi yürümeyeceğini ifade etti. Bunun üzerine ümerâ Sülemiş'i azlederek Kalavun'un sultan olmasına karar verdiler (26 Kasım, 1279).

el-Melik el-Mansûr Seyfeddîn Kalavun el-Elfî (1279-1290)

1279 yılı Kasım ayının 26'sında tahta oturan Kalavun, İlhanlılara karşı selefi Baybars'ın siyasetini takip etti. 1280 ve 1281 yılında İlhanlıların Suriye'ye yaptıkları iki hücumu bertaraf etti.

Bu sırada Suriye'deki Haçlılar gerek kendi aralarındaki anlaşmazlıkların artması ve gerekse Batı Avrupa'dan gelen yardımın kesilmesi sebebiyle âdeta ölüm döşeğindeki bir hasta

gibiydiler. Bunu fırsat bilen Kalavun Suriye'deki Haçlı kalıntılarına son vermek için harekete geçti. Kalavun bu amaçla Emîr Hüsameddîn Toruntay kumandasında bir orduyu Antakya Haçlı Prenslîği'nin son kalıntısı olan el-Lâzikiyye'ye sevk etti ve şehir fethedildi (20 Nisan 1287).

Bu sırada Prens VII. Bohemund'un ölümünden sonra Trâblus Haçlı Prenslîği dâhilinde anlaşmazlıklar baş göstermiş ve Trâblus'taki bazı hizipler Sultan Kalavun'dan destek istemişlerdi. Kalavun bunu fırsat bilerek Trâblus'u almak için hazırlandı. 1289 Şubatı'nda kırk bin atlı ve yüz bin yayadan müteşekkil ordusuyla Trâblus'u kuşattı ve Nisan sonlarında şehir düştü. Kalavun, Haçlı donanması tehdidinden emin olmak için içeride yeni bir şehir bina etti. Bundan bir müddet sonra Haçlılar, Trâblus Prenslîği'ne bağlı Beyrût ve Cabala/Cebele gibi şehirleri de tahliye ettiler ve Müslümanlar buraları da ele geçirdiler. Cübeyl bir müddet daha Haçlıların elinde kaldıysa da sonunda Memlûklere itaat arz etti. Kalavun Akkâ'daki Haçlılarla bir antlaşma yaptı ise de İtalya'dan gelen bir Haçlı grubunun Müslüman halka ve tüccarlara tecavüzü bu barışı bozdu. Kalavun hazırlıklarını tamamlayıp Akkâ'yı fetih için yola çıkmak üzere iken 10 Kasım 1290'da vefat etti.

Kalavun heybetli, geniş omuzlu kısa boyunlu, yakışıklı bir kimse idi. Bin dinara satın alındığı için lakabı *el-Elfi (Binlik/Bin Dinarlık)* idi. Fasih Türkçe konuşurdu. Çok az Arapça bilirdi. Memlûklerinin sayısı bir rivayete göre yedi bin, bir rivayete göre de on iki bine baliğ olmuştu. Bunlar arasında Çerkez ve As asıllı üç bin yedi yüz tanesini seçerek kale burçlarına yerleştirmiş ve bu sebeple onlara *el-Burciyye* adı verilmişti.